ECLI:LV:AT:2017:1006.SKA-1498-17.1.L

Lieta Nr. 680051217
SKA-1498/2017
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2017.gada 6.oktobrī

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Dzintra Amerika
tiesnese Vēsma Kakste
tiesnese Ieva Višķere

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ (*/pers. A/*) blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 28.jūlija lēmumu, ar kuru atteikts pieņemt /pers. A/ pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2015.gada 28.decembrī starp Salaspils novada domi un IK /Nosaukums/ tika noslēgts rūpnieciskās zvejas tiesību nomas līgums uz trīs gadiem.
2016.gada 4.janvārī IK /Nosaukums/ izsniegta speciālā atļauja (licence), kas dod tiesības nodarboties ar komercdarbību zvejniecībā.
2016.gada 14.decembrī Salaspils novada dome pieņēma lēmumu, ar kuru citstarp IK /Nosaukums/ tika piešķirts rūpnieciskās zvejas tiesību nomas limits 2017.gadā.
Pamatojoties uz IK /Nosaukums/ lūgumu, tika parakstīts pielikums pie 2015.gada 28.decembra līguma, ar kuru zvejas rīku atļauja 2017.gada sezonā pārreģistrēta no IK /Nosaukums/ uz SIA „Salas Zveja".
Konstatējot, ka IK /Nosaukums/ tika likvidēts 2017.gada 10.janvārī, ar Salaspils novada domes 2017.gada 14.jūnija lēmumu atzīts par spēku zaudējušu 2015.gada 28.decembra līgums, izdarīti grozījumi 2016.gada 14.decembra Salaspils novada domes lēmumā, izslēdzot no tā apakšpunktu, ar kuru IK /Nosaukums/ tika piešķirts rūpnieciskās zvejas tiesību nomas limits 2017.gadā, kā arī atzīts par spēkā neesošu no tā parakstīšanas brīža pielikums pie līguma, ar kuru zvejas rīku atļauja 2017.gada sezonā pārreģistrēta no IK /Nosaukums/ uz SIA „Salas Zveja".

[2] Pieteicējs /pers. A/ vērsās tiesā ar pieteikumu par Salaspils novada domes 2017.gada 14.jūnija lēmuma atcelšanu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 28.jūlija lēmumu atteikts pieņemt pieteicēja pieteikumu, jo pieteicējam nav tiesību iesniegt pieteikumu. Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.
[3.1] Visas darbības saistībā ar rūpnieciskās zvejas tiesību nomu, tostarp Salaspils novada domes 2017.gada 14.jūnija lēmums, ir attiecināmas uz IK /Nosaukums/ kā komersantu, nevis pieteicēju kā fizisku personu. Tādējādi minētais lēmums neaizskar pieteicēju.
Tāpat, ņemot vērā, ka IK /Nosaukums/ ir likvidēts, Salaspils novada domes 2017.gada 14.jūnija lēmums nekādā veidā neaizskar IK /Nosaukums/ kā uzņēmumu vai pieteicēja kā fiziskas personas tiesības vai tiesiskās intereses, jo IK /Nosaukums/ vairs nepastāv, līdz ar to nav arī nekādas tiesības vai tiesiskās intereses, ko aizskart.
[3.2] Nav pamatots pieteicēja arguments, ka līguma ar IK /Nosaukums/ slēgšanas pamats ir pieteicēja kā fiziskas personas saimnieciskā darbība, kuru var arī nereģistrēt komercreģistrā, tādējādi nav nozīmes faktam, ka IK /Nosaukums/ ir likvidēts.
Zvejas tiesības pamatā ir iznomājamas komercsabiedrībai vai individuālajam komersantam, attiecīgā pašvaldība tāpat ir tiesīga daļu no zvejas tiesībām iznomāt pašpatēriņa zvejai fiziskajām personām. Pēc IK /Nosaukums/ likvidācijas pieteicējam nav tiesību veikt zveju, kā to noteica starp IK /Nosaukums/ un domi noslēgtais līgums. Ja pieteicējs veic vai vēlas veikt zveju kā fiziska persona, jābūt noslēgtam līgumam par zvejas tiesību iznomāšanu pašpatēriņam starp Salaspils novada domi un pieteicēju kā fizisku personu.

[4] Pieteicējs par minēto rajona tiesas tiesneša lēmumu iesniedza blakus sūdzību, kas pamatota ar šādiem argumentiem.
[4.1] Tiesa ir nepamatoti nošķīrusi IK /Nosaukums/ un pieteicēja kā fiziskas personas tiesības un pienākumus. Individuālais komersants ir vienīgi fiziskas personas saimnieciskās darbības reģistrācijas veids. Individuālais komersants nav juridiska persona un pats par sevi nevar būt tiesību subjekts. Tiesību subjekts ir fiziska persona, kura ir reģistrēta kā individuālais komersants. Apstāklis, ka dokumentos ir norādīti IK /Nosaukums/ rekvizīti, nevar būt pamats ierobežot fiziskas personas kā saimnieciskās darbības veicējas tiesības pārsūdzēt lēmumu.
[4.2] IK /Nosaukums/ netika likvidēts, bet tikai izslēgts no komercreģistra, tādējādi netika pārtraukta tā saimnieciskā darbība.
[4.3] Tiesa nepareizi norādījusi to personu loku, kurām var tikt iznomātas zvejas tiesības.
[4.4] Tiesa nepamatoti pēc būtības vērtējusi IK /Nosaukums/ izsniegtās licences un pārsūdzētā Salaspils novada domes lēmuma tiesiskumu.

Motīvu daļa

[5] No rajona tiesas tiesneša lēmuma var izsecināt viedokli, ka pieteicējam nav subjektīvo tiesību pārsūdzēt iestādes lēmumu tā iemesla dēļ, ka tas neattiecas uz viņu kā uz fizisku personu. Turklāt, tā kā individuālais komersants ir likvidēts, iestādes lēmums nekādā veidā neaizskar individuālā komersanta, nedz arī pieteicēja kā fiziskas personas tiesības vai tiesiskās intereses, jo vairs nepastāv nekādas tiesības vai tiesiskās intereses, ko aizskart.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 31.panta otrajai daļai personas tiesības vērsties tiesā izšķir tas, vai pastāv konkrētas šīs personas tiesības vai tiesiskās intereses un vai tās ir aizskartas vai var tikt aizskartas. Līdz ar to šajā lietā nozīmi iegūst tas, vai fiziskās personas tiesības un tiesiskās intereses ir nodalāmas no individuālā komersanta tiesībām un tiesiskajām interesēm.

Komerclikuma 1.panta pirmā daļa noteic, ka komersants ir komercreģistrā ierakstīta fiziskā persona (individuālais komersants) vai komercsabiedrība (personālsabiedrība un kapitālsabiedrība). Saskaņā ar Komerclikuma 74.pantu individuālais komersants ir fiziskā persona, kura kā komersants ierakstīta komercreģistrā. Atbilstoši Komerclikuma 75.panta pirmajai daļai fiziskajai personai, kas veic saimniecisko darbību, ir pienākums pieteikt sevi ierakstīšanai komercreģistrā kā individuālo komersantu, ja iestājas normā noteiktie apstākļi vai fiziskās personas veiktā saimnieciskā darbība atbilst normā noteiktām pazīmēm. Saskaņā ar panta otro daļu fiziskā persona var pieteikt sevi ierakstīšanai komercreģistrā kā komersantu arī tad, ja nepastāv šā panta pirmajā daļā minētie apstākļi.

No iepriekš minētajām normām izriet, ka individuālais komersants ir tā pati fiziskā persona, kas veic saimniecisko darbību, bet jau citā statusā. Fiziskā persona nevar tikt uzlūkota atrauti no individuālā komersanta, jo bez konkrētās fiziskās personas šis komersants nevar pastāvēt. Līdz ar to nav pamata vispārīgam apgalvojumam, ka fiziskajai personai un individuālajam komersantam varētu pastāvēt atšķirīgas tiesības un tiesiskās intereses un ka tādējādi lēmums, kas ir attiecināms uz individuālo komersantu, neskar fizisko personu. No šāda viedokļa raugoties, nav pamata liegt fiziskajai personai apšaubīt tāda lēmuma tiesiskumu, kurš attiecināms uz individuālo komersantu.

Tādējādi iepriekš minētais pirmās instances tiesas tiesneša vispārīgais apgalvojums nav pareizs.

[6] Tajā pašā laikā ir jāņem vērā, ka individuālā komersanta statuss var uzlikt fiziskajai personai papildu pienākumus un piešķirt papildu tiesības, kādu nav fiziskajai personai bez komersanta statusa (arī tādai, kas nodarbojas ar saimniecisko darbību). Tas arī ir pamats fiziskās personas kā individuālā komersanta tiesību un tiesisko interešu nošķiršanai no fiziskās personas bez šāda statusa tiesībām un tiesiskajām interesēm. Tādējādi, lemjot par pieteikuma pieļaujamību, ir jāielūkojas pārsūdzētajā lēmumā, noskaidrojot, ko tieši tas noregulē. Tāpat jāiepazīstas ar konkrētajām tiesību normām, kas regulē attiecīgo dzīves gadījumu, un jānoskaidro, vai šīs tiesību normas piešķir tiesības vai uzliek pienākumus tikai individuālajam komersantam, vai tomēr arī fiziskajai personai bez komersanta statusa. Visbeidzot ir jānoskaidro fiziskās personas mērķis, kālab lēmums ir pārsūdzēts.

Konkrētajā gadījumā no pieteikuma satura izriet pieteicēja iebildumi par to, ka ar iestādes lēmumu ir atzīts par spēkā neesošu rūpnieciskās zvejas tiesību nomas līgums un ka šādam lēmumam nebija pamata, jo arī pēc individuālā komersanta izslēgšanas no komercreģistra pieteicējs kā fiziska persona turpina savu saimniecisko darbību, turklāt lēmumā ir saskatāmas arī citas nepilnības. Tātad pieteicējs iestādes lēmuma prettiesiskumu pamato ar savām kā fiziskas personas tiesībām, kas izriet no Komerclikuma normām, turpināt šo līgumu. Līdz ar to pieteicēja mērķis ir panākt, ka rūpnieciskās zvejas tiesību nomas līgums arī pēc tam, kad individuālā komersanta statuss vairs nepastāv, paliek spēkā un tiesības nodarboties ar rūpniecisko zveju turpina pieteicējs kā fiziska persona bez komersanta statusa.

No Zvejniecības likuma 1.panta 8., 9. un 10.punkta izriet, ka rūpnieciskā zveja (zveja, izmantojot rūpnieciskus zvejas rīkus) iedalās komerciālajā zvejā un pašpatēriņa zvejā. Komerciālā zveja ir komersantam noteikto zvejas tiesību izmantošana nolūkā iegūt, piedāvāt tirgū vai pārdot zivis, lai gūtu peļņu, izmantojot zvejniecību regulējošos normatīvajos aktos noteikto zvejas limitu (rūpnieciskās zvejas rīku skaitu, veidu, nozvejas apjomu), savukārt pašpatēriņa zveja ir fiziskajai personai noteikto zvejas tiesību izmantošana nolūkā iegūt zivis savam patēriņam bez tiesībām tās piedāvāt tirgū, pārdot vai nodot citām personām labuma gūšanai, izmantojot zvejniecību regulējošos normatīvajos aktos noteikto ierobežota apjoma zvejas limitu (rūpnieciskās zvejas rīku skaitu, veidu, nozvejas apjomu).

No iepriekš minētajām normām izriet, ka fiziska persona var nodarboties ar rūpniecisko pašpatēriņa zveju, taču, neiegūstot komersanta statusu, nevar nodarboties ar rūpniecisko komerciālo zveju, jo tiesību normās tiešā tekstā noteikts, ka ar to var nodarboties tikai komersanti. Savukārt, kā tas izriet no iepriekš citētās Komerclikuma 1.panta pirmās daļas, par komersantu fiziskā persona kļūst tikai tad, kad ir reģistrējusies komercreģistrā. Tāpat no šīm normām izriet, ka komersanti var nodarboties tikai ar rūpniecisko komerciālo zveju, bet ne ar pašpatēriņa zveju.

Tādējādi var secināt, ka rūpnieciskās zvejas tiesību nomas līgums, kas tika noslēgts ar individuālo komersantu, bija noslēgts par komerciālo zveju, par ko liecina ne tikai iepriekš minētais, bet arī tas, ka saskaņā ar līguma pielikumu, kas noteic zvejas limitus, rūpnieciskās zvejas tiesību nomnieks ir tiesīgs izmantot tikai tādus zvejas rīkus (proti, nēģu murdus un nēģu tīklu), kas ir atļauti tikai rūpnieciskajā komerciālajā zvejā, bet kurus nedrīkst izmantot pašpatēriņa zvejā (Ministru kabineta 2007.gada 2.maija noteikumu Nr. 295 „Noteikumi par rūpniecisko zveju iekšējos ūdeņos" 14.3.apakšpunkts un 10.punkts).

Jānorāda, ka saistībā ar jautājumu par fizisko personu tiesībām nodarboties ar komerciālo zveju ir izveidojusies stabila judikatūra, kas ir attiecināma arī uz izskatāmo gadījumu (*piemēram, Augstākās tiesas 2014.gada 2.jūlija lēmums lietā Nr. SKA-646/2014 (A420244714); 2017.gada 27.janvāra lēmums lietā Nr. SKA-594/2017 (A420174715)*).

Ievērojot to, ka tiesību normas neparedz pieteicējam kā fiziskai personai bez komersanta statusa tiesības nodarboties ar rūpniecisko komerciālo zveju, pieteicējam nav publisko subjektīvo tiesību prasīt tāda līguma turpināšanu, ar kuru šādas tiesības bija noteiktas individuālajam komersantam. Secīgi – pieteicējam nav tiesību apšaubīt tāda lēmuma tiesiskumu, ar kuru ir pārtraukts šāds līgums, lai panāktu tā turpināšanu.

[7] Pieteicējs pārmet, ka rajona tiesas tiesnesis ir vērtējis iestādes lēmuma tiesiskumu. Taču Augstākā tiesa norāda, ka tiesnesim, lemjot par pieteikuma pieņemšanu, ir jānoskaidro, vai personai vispār ir subjektīvās tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu. Dažkārt var būt situācijas, kad subjektīvo tiesību esības noskaidrošana sakrīt ar lēmuma tiesiskuma izvērtēšanu, kā tas ir noticis konkrētajā gadījumā. Proti, pieteicēja subjektīvās tiesības tiešā veidā ir atkarīgas no tā, vai tiesību normas, kuras ir vai nav piemērotas pārsūdzētajā lēmumā, piešķir pieteicējam tiesības uz rūpnieciskās zvejas tiesību nomas līgumu un zvejas limitiem, tādējādi neizbēgami pieskaroties arī jautājumam par lēmuma tiesiskumu, jo lēmums, ar kuru tiek atzīti par spēku zaudējušiem iepriekš minētie dokumenti, balstīti tieši uz apsvērumu, ka neviens cits vairs nevar pretendēt uz tiesībām, kas piešķirtas ar šiem dokumentiem.

[8] Kā to Augstākā tiesa atzinusi jau iepriekš, ierakstam komercreģistrā ir konstitutīvs raksturs, proti, par komersantu ir uzskatāma tikai tā fiziskā persona vai sabiedrība, kura ir ierakstīta komercreģistrā (*Augstākās tiesas 2014.gada 2.jūlija lēmuma lietā Nr. SKA-646/2014 (A420244714) 15.punkts*). Tas savukārt nozīmē, ka komersanta izslēgšana no komercreģistra pilnībā izbeidz individuālā komersanta darbību. Līdz ar to nav pamatots pieteicēja arguments, ka izslēgšana no komercreģistra neietekmē individuālā komersanta darbību un tas turpina veikt komercdarbību.

[9] Ievērojot iepriekš minēto, lai arī Augstākā tiesa nevar pilnībā piekrist rajona tiesas tiesneša lēmuma motīviem, tomēr tiesnesis pareizi ir atzinis, ka pieteicējam nav publisko subjektīvo tiesību pārsūdzēt iestādes lēmumu. Līdz ar to tiesneša lēmums ir atstājams negrozīts, bet blakus sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu, Augstākā tiesa

atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2017.gada 28.jūlija lēmumu, bet /pers. A/ blakus sūdzību noraidīt.
Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese Dz. Amerika

Tiesnese V. Kakste

Tiesnese I. Višķere